

UNIVERSITY OF MUMBAI

No.UG/ 491 of 2006

CIRCULAR :-

A reference is invited to the Ordinances, Regulations and Syllabi relating to the M.Phil degree course vide Pamphlet No.180 and the Head, University Department of Marathi and the Principals of the affiliated colleges in Arts are hereby informed that the following recommendation made by the Board of Studies in Marathi at its meeting held on 31st October, 2006 has been accepted by the Academic Council at its meeting held on 10th Nov. ., 2006 vide item No.4.23 and that in accordance therewith :-

मराठी विषयामध्ये एम. फिल. पदवी सुधारीत अभ्यासक्रम सोबत जोडलेल्या परिशिष्टा प्रमाणे शैक्षणिक वर्ष २००६-२००७ पासून खालील प्रमाणे सुरु करण्यात आला आहे :-

अभ्यासपत्रिका क्रमांक १ :- संशोधन शास्त्र आणि शोध निबंध या अभ्यासपत्रिकेचे स्वरूप कायम ठेवून अभ्यासक्रम २, ३ चा अभ्यास बदलण्याचा निर्णय घेण्यात आला.

अभ्यासपत्रिका क्रं २ :- साहित्यप्रकारांचा अभ्यास या अभ्यासपत्रिके अंतर्गत कविता, कथनात्मक (कथा - कादंबरी, आत्मचरित्र, प्रवासवर्णन, निबंध, व्यक्तीचित्रण, रिपोर्टजि) आणि नाटक या साहित्य प्रकारांचा तात्विक अभ्यास अभिप्रेत आहे.

अभ्यास पत्रिका क्रं ३ :- लेखकाभ्यास - तात्विक व प्रत्यक्ष अभ्यास एका प्राचिन संताचा व एका आधुनिक लेखकांचा प्रत्यक्ष अभ्यास.

MUMBAI-400 032

7th December, 2006

To,

The Head, University Department of Marathi and the Principals of the affiliated colleges in Arts.

A.C/4.23/10.11.2006

for REGISTRAR

No.UG/ 491-A of 2006, MUMBAI-400 032 7th December, 2006

Copy forwarded with compliments for information to :-

- 1) The Dean, Faculty of Arts
- 2) The Chairman, Board of Studies in Marathi.

for REGISTRAR

P.T.O.

UNIVERSITY OF MUMBAI

REVISED SYLLABUS FOR THE

M.PHIL

DEGREE IN MARATHI

(With effect from the academic year 2006-2007)

मराठी विभाग : मुंबई विद्यापीठ
एम्. फिल्. अभ्यासक्रम
शैक्षणिक वर्ष २००६-०७ पासून सुरू होणारा अभ्यासक्रम

शैक्षणिक वर्ष २००६-२००७ च्या दुसऱ्या सत्रापासून मुंबई विद्यापीठाच्या मराठी विभागात सुरू करण्यात येणाऱ्या एम्. फिल्. या पदवीसाठी अभ्यासक्रमाची पुनर्रचना करण्यात येत आहे. या पदवीसाठी ३ अभ्यासपत्रिका नेमलेल्या असतात. त्यातील अभ्यासपत्रिका क्र. १ - संशोधनशास्त्र आणि शोधनिबंध यामध्ये कोणताही बदल न करता तिचे स्वरूप आहोत तसेच कायम ठेवण्यात आले आहे.

अभ्यासपत्रिका क्र. २ आणि क्र. ३ यांमध्ये बदल करण्यात येत आहे. कारण या पदवीसाठी विद्यार्थ्यांना जी प्रबंधिका सादर करावयाची असते त्यासाठी विद्यार्थ्यांचा साहित्य प्रकारलक्ष्यी व लेखकलक्ष्यी तात्त्विक पाया तयार होणे अत्यावश्यक असते. म्हणून या दोन्ही अभ्यासपत्रिकांचे स्वरूप पुढीलप्रमाणे ठरविण्यात आले आहे.

या तीनही अभ्यासपत्रिकांची गुणविभागणी पुढीलप्रमाणे आहे -

प्रत्येक अभ्यासपत्रिकेची प्रश्नपत्रिका ८० गुणांची असते व प्रत्येक अभ्यासपत्रिकेवर आधारित गृहपाठ २० गुणांचे असतील.

अंतर्गत पर्याय असलेले ४ प्रश्न विचारावेत.

अभ्यासपत्रिका क्र. २ : साहित्यप्रकारांचा तात्त्विक अभ्यास

या अभ्यासपत्रिकेमध्ये कविता, कथनपर व नाटक या तीन साहित्यप्रकारांचा सविस्तर तात्त्विक अभ्यास अभिप्रेत आहे. या अभ्यासपत्रिकेचे घटकविषय पुढीलप्रमाणे -

१) अ) साहित्याच्या वर्गीकरणाची विविध तत्त्वे

ब) प्रकारनिष्ठ समीक्षा

२) अ) कविता या साहित्यप्रकाराचे सैद्धांतिक विवेचन

ब) कविता या साहित्यप्रकाराचा संकेतव्यूह (स्वरूपविशेष किंवा लक्षणे यांचा विचार)

पदबंध : शब्द, ओळी, कडवी, ध्रुवपद, समांतरता, वृत्तछंद

कवितेचे नादरूप : यमक, प्रास, अनुप्रास इत्यादी. ताल, लय, वृत्त, छंद इत्यादी

कवितेचे दृश्यरूप (लिखित रूप) : ओळी, कडवी इत्यादी

आशयबंध : कवितेतील आशय, आशयसूत्र, अनुभव, अनुभवविश्व/भावना, भावविश्व

कवितेचे भाषिक विशेष : अनेकार्थता - प्रतिमा, प्रतीक, रूपक मिश्र, आदिबंध, वक्रता, नियमोल्लंघन

सर्व काव्यघटकांची कविता या साहित्यप्रकाराच्या गुणविशेषांनुसार संघटना कशी होते, हे स्पष्ट करणे.

क) कवितेचे उपप्रकार - प्राचीन/अर्वाचीन; रचनादृष्ट्या, आशयदृष्ट्या इत्यादी.

भाष्यकाव्य/तत्त्वकाव्य, भावकाव्य, आख्यानकाव्य. स्फुटकाव्य (ओवी, अभंग, पदे, आरत्या, पोवाडा, लावणी) भावकविता, गझल, सुनीत, वात्रटिका, हायकू इत्यादी

३) अ) कथनपर साहित्याचे सैद्धांतिक विवेचन

कथा-कादंबरी या साहित्यप्रकारातील घटकांपेक्षा चरित्र-आत्मचरित्र, प्रवासवर्णन, व्यक्तिचित्रे, निबंध, रिपोर्टाज् इत्यादी कथनपर साहित्यप्रकाराच्या साम्यभेदांची चर्चा.

- व) कथनपर सार्ता त्याचे घटक - आशयमूत्र, निवेदन-पात्र, अनुभवचित्र, निवेदन, निवेदनाचे ४ प्रकार (कथन, वर्णन, संवाद, भाष्य) वातावरण, भाषा इत्यादी.
- क) कथनात साहित्यप्रकारांतील रचनादृष्ट्या भेद व बदल (ऐतिहासिक दृष्टीने)
- ४) अ) नाटक या साहित्यप्रकाराचे सैद्धांतिक विवेचन.
- ब) नाटकाचे घटक - १) भाषिक चिन्हे - नाट्यबीज, पात्र, संवाद, वातावरण, भाषा
- २) अभाषिक चिन्हे - दिग्दर्शन, नेपथ्य, प्रकाशयोजना, संगीत इत्यादी घटकांचे स्वरूप व कार्य.
- क) नाटकाचे प्रकार - आशयदृष्ट्या व रचनादृष्ट्या.
- संगीत नाटक, गद्य-पद्य नाटके, गद्य नाटके, लोकनाट्य इत्यादी
- प्रत्येक साहित्यप्रकाराचे तात्त्विक अंग अभ्यासताना इतर साहित्यप्रकारांशी साम्यभेदात्मक तुलना करावी.

अभ्यासपत्रिका क्र. ३ : लेखकाभ्यास : तात्त्विक व प्रत्यक्ष अभ्यास

या अभ्यासपत्रिकेमध्ये लेखकाभ्यासाचे सैद्धांतिक विवेचन व प्रत्यक्ष एका आधुनिक लेखकाचा अभ्यास अभिप्रेत आहे.

या अभ्यासपत्रिकेचे स्वरूप पुढीलप्रमाणे असेल.

१) लेखकाभ्यासाच्या तात्त्विक मांडणीचे स्वरूप

- अ) लेखकाभ्यासाची संकल्पना
- ब) लेखकाचा कालखंड, पूर्वसूरी, प्रेरणा (सामाजिक, सांस्कृतिक व साहित्यिक)
- क) लेखकाचे २ प्रग साहित्य व त्याचे स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करणे. (गुणदोषांसहित विवेचन)
- ड) लेखकाचा प्रतिमाधर्म, जीवनदृष्टी, साहित्यसृष्टी आदींचे सविस्तर विवेचन
- इ) लेखकाचे वाङ्मयीन कार्य आणि ऐतिहासिक स्थान
- २) आधुनिक लेखकाचा अभ्यास
- अ) अरुणा ढेरें यांचे समग्र साहित्य

संदर्भ-ग्रंथसूची :

- १) मराठी छंदोरचना - ना. ग. जोशी. (१९५५), डॉ. ना. ग. जोशी, बडोदे.
- २) प्राचीन गीतभांडार - ना. ग. जोशी. (१९५९), मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
- ३) अर्वाचीन मराठी काव्य - रा. श्री. जोग (१९४६), नवभारत प्रकाशन, मुंबई
- ४) मराठी कविता : प्राचीन कालखंड - (संपा.) वा. रा. ढवळे, व. दि. कुलकर्णी (१९६९), मु. म. साहित्य संघ, मुंबई.
- ५) गीतकाव्य - (संपा) वसंत दावतर (१९७१) आलोचना प्रकाशन, मुंबई.
- ६) समीक्षेची नवी रूपे - गंगाधर पाटील (१९८१), मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई.
- ७) कविता आणि प्रतिमा - सुधीर रसाळ (१९८२), मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
- ८) साहित्य : अध्यापन आणि प्रकार - (संपा.) श्री. पु. भागवत व इतर (१९८७) मौज प्रकाशन गृह व पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
- ९) कविता : संकल्पना, निर्मिती आणि समीक्षा - वसंत पाटणकर (१९९५) मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ व अनुभव प्रकाशन, मुंबई.
- १०) कवितेचा रूपशोध - म. सु. पाटील (१९९९).
- ११) Poetic Image - C. Day Lewis (1958), Jonathan Cape, London.

- १२) Understanding Poetry - Rober Penn Warren & Cleanth Brooks, 4th ed. (19 '6)
- १३) Lyric - David Lindie (1958), Methuen, London
- १४) विद्रोही कविता - (संपा.) केशव मेश्राम.
- १५) मराठी कादंबरी - कुसुमावती देशपांडे.
- १६) मराठी कादंबरी तंत्र आणि विकास - बाबट, गोडचोले.
- १७) धार आणि काठ - नरहर कुरुंदकर.
- १८) कादंबरी - ल. ग. जोग.
- १९) साहित्य : अध्यापन आणि प्रकार, संपा. - श्री. पु. भागवत.
- २०) अनुष्ठुभ, कथनमीमांसा, (१९९४).
- २१) कथा : संकल्पना आणि समीक्षा, सुधा जोशी, मुंबई विद्यापीठ आणि मौज प्रकाशन गृह.
- २२) मराठी गद्य लेखनशैलीचा उद्गम आणि विकास, डी. पुरचुरे, आशा परचुरे प्रकाशन.
- २३) ललित गद्यलेणी, सर्वेकर, अमोल प्रकाशन.
- २४) ललित गद्याचे तात्त्विक स्वरूप - मराठी लघुनिबंधाचा इतिहास आरंभापासून १९८५ पर्यंत, आनंद यादव, (१९९१), मेहता पब्लिशिंग हाऊस.
- २५) The Rhetoric of Fiction - Booth W. C.
- २६) Aspects of the Novel - Forster E. M.
- २७) The Theory of the Novel Ed. - Halparin John
- २८) The craft of Fiction - Lubbock Percy.
- २९) The Novel and the Reader - Katherine Lerer.
- ३०) चरित्र-आत्मचरित्र - अ. म. जोशी.
- ३१) चरित्र-आत्मचरित्र - सदा कन्हाडे.
- ३२) दलित आत्मकथन - गंगाधर पानतावणे.
- ३३) वाङ्मयेतिहास ग्रंथातील आत्मचरित्रविषयीचे विवेचन.
- ३४) Autobiography : Essays, Theoretical and Critical - Ed. by James Olney.
- ३५) Design and Truth in Autobiography - Roy Pascal.
- ३६) अभिनव काव्यप्रकाश, रा. श्री. जोग, (१९६६), व्हॅनिस प्रकाशन, पुणे.
- ३७) अप्रकाशित टिपणे, गंगाधर पाटील
- ३८) ऑरिस्टॉटलचे काव्यशास्त्र, गो. वि. करंदीकर (१९७८), मौज प्रकाशन, मुंबई.
- ३९) समीक्षेची नवी रूपे, गंगाधर पाटील (१९८१), मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई.
- ४०) क्रोचेचे सौंदर्यशास्त्र एक भाष्य, रा. भा. पाटणकर (१९७४), वाई प्राज्ञपाठशाळा मंडळ.
- ४१) वाङ्मयाचे अध्यापन, (संपा.) डॉ. वा. पु. गिंडे, डॉ. द. दि. पुंडे, (१९९४) मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
- ४२) मराठी नाट्यतंत्र, (संपा.) मो. द. ब्रह्मे, (१९८६), सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे.
- ४३) प्रतिभासाधन, ना. सी. फडके (१९६०), देशमुख आणि कंपनी, पुणे.
- ४४) अनुष्ठुभ (नाट्यविशेषांक), (१९८७) मे-जून.
- ४५) रस-भाव-विचार (भाषांतरकार), र. पं. कंगले, (१९७३), महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई.
- ४६) नाटकातील चिन्ह, राजीव नाईक (१९९४), संदर्भ प्रकाशन, मुंबई.
- ४७) The Elements of Drama, J. L. Styan (1973), Cambirdge University Press, London.
- ४८) रङ्गनायक (संपा.) राजीव नाईक, विजय तापस, प्रदीप मुळ्ये, आविष्कार प्रकाशन.
- ४९) रसचर्चा, पद्माकर दादेगावकर, पॉप्युलर प्रकाशन.
- ५०) खानोलकरांची नाट्यसृष्टी, पुष्पलता राजापुरे-तापस, (२००१) मुंबई विद्यापीठ आणि प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.

— X — X —